

Sona Erecek Kyoto Protokolü Öncesi Durban Küresel Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Müzakereleri

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası (canguzel.taner@gmail.com)

Sera gazı emisyonları sınırlandırılması küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri mekanizmaları perspektifleri bağlamında dünyanın geleceği açısından ehemmiyetli bir yer işgal etmektedir. Özellikle küresel karbon emisyonları ile küresel karbondioksit salınımlarının dizginlenmesi, kısıtlanması, kontrol ve denetim altına alınması konularında oluşturulan Kyoto Protokolü ise 2012 yılında sona ermektedir. Kyoto Protokolü'nün son bulmasından önceki önemli adımlardan ve etkinliklerden biri olan Birleşmiş Milletler Durban küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri toplantıları Güney Afrika'nın Durban kentinde yapılmaktadır. Kyoto Protokolü'nden Durban'a kadar süregelen süreçte yeni bir uluslararası antlaşma zemini üzerinde dünya devletleri karar organları yüzyılın en büyük sorunları içinde sayılan ve küresel ekolojik afetler ile küresel çevre felaketleri şeklinde beliren problemin çözümünde ne yazık ki ciddi bir görüş birliği ortaya koyamamıştır. Milletlerarası ortak bir fikir birliği kurulamaması nedenleri arasında son on yılda yaşanan küresel ekonomik krizler ve küresel mali iflaslar da uluslararası karar mekanizmaları içerisinde can alıcı engelleyici faktörlerden biri olduğu yadsınamaz. Öte yandan, Birleşmiş Milletler himayesinde yapılan son Durban İklim Değişikliği Zirvesi müzakereleri küresel ısınmanın önlenmesi konusundaki başarısızlıkların sebeplerini de açığa vurmaktadır.

Hükümetler önlerinde bulunan kısa vadeli sorunların çözümünde de zor zamanlar ve sıkıntılı süreçler geçirmektedir. Ancak bu durum küresel ısınma ve küresel iklimsel değişim gibi dünyanın geleceği senaryoları ve projeksiyonları perspektifi açısından çok önemli örnek teşkil eden bir problem için mazur görülemez. Küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği bilimsel araştırmaları; ciddi boyutlarda devam eden küresel çevre felaketleri ve küresel ekolojik afetler risklerinin önlenmesi için küresel sera gazı emisyonlarının

azaltılması ile limitlenmesi konularını gerekli görmektedir. Yukarıda ifade edilen küresel ısınma ve küresel iklimsel değişimler problemleri karşında dünyanın ne kadar aciz ve biçare olduğu açıkça gözlenmektedir. Ülkeler verdikleri taahhütleri yerine getirirler bile Birleşmiş Milletler; 2020 yılına kadar ortalama küresel sıcaklık artışı bağlamında ısınmanın 2°C altında tutulamayacağını öngörmektedir. Yine aynı kuruluş tarafından söz konusu durumun sağlanabilmesi için karbondioksit emisyonlarının 11 giga ton mertebesinde sınırlama projeksiyonlarının başarısız olacağı tahmin edilmektedir. Sözü edilen toplam karbondioksit emisyonları rakamı 2005 yılındaki otomobil, otobüs ve kamyon gibi taşıt araçlarından atmosfere salınan karbondioksit salımlarının iki katına eşdeğer gelmektedir.

Sera gazı salımları içerisinde karbondioksit konsantrasyonları en yüksek orandaki ülkelerin **karbondioksit emisyonları milyar ton** olarak ülke bazında **2007 yılına ait dağılımı** aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Çin	6.7
Amerika Birleşik Devletleri	5.8
Avrupa Birliği (27 Ülke)	4.1
Rusya Federasyonu	1.6
Hindistan	1.4
Diğer Tüm Ülkeler	9.9

Kaynak: WRI, UNFCCC

Niçin dünya ülkeleri küresel ısınma ve küresel iklimsel değişiklikler perspektifleri konularında bu derece çaresiz kalmaktadır? Kısmen de olsa gelişmiş sanayi ülkeleri ekonomileri bile hızlı temel değişimler karşısında zorlandıkları görülmektedir. Ekonomi yönetimleri ve güçlü menfaat çevreleri böyle süratli değişikliklere ayak uyduramamaktadır. Pek çok çevreye duyarlı örgütler ve çevre dostu yayımcı kuruluşlar 2°C 'ın altında öngörülen çok küçük değerdeki sıcaklık artışının dahi artık akla yatkın olduğunu kabul etmemektedir. Bu durumda üzerinde çok düşünülmüş aynı zamanda iyi düzenlenmiş eylem planları ile daha iyi yönetilebilen ve üstesinden gelinebilir maliyetler de ortaya çıkarılmaktadır. Ancak, çok az alınan önlemler dışında yönetimler;

herhangi bir ciddi eylem planı da yürürlüğe koyamamaktadır. Süregelen kayıtsızlık ve ciddiyetsizlik karşısında küresel sera gazı salınımları ise her geçen gün ve hiç durmadan daha hızlı şekilde global seviyede artmaya devam etmektedir. Bazı politikacılar ise gidişatın ciddiyetine vakıf olmadan bilimsel araştırmaların küresel ısınma olgusunu insan kaynaklı görmesine rağmen söz konusu savın gerçeklerden yoksun olduğunu ileri sürmektedir. Yönetimde bulunan kişiler; küresel mali krizler ve küresel ekonomik iflaslar yaşandığı bir süreçte özellikle benzer konumdaki diğer ülke yöneticilerinin bir eyleme girişmediğini emsal göstermek suretiyle küresel ısınma ve küresel iklim değişimi gibi çok uzak aynı zamanda belirsiz öngördükleri bir tehdit için mali kaynak tahsis etmeyi de gereksiz bulmaktadır. 09 Aralık 2011 tarihine kadar çalışmalarına devam edecek yıllık Birleşmiş Milletler Durban İklim Değişikliği Zirvesi arenasında sorun ile ilgili yukarıda ifade edilen tüm politik belirsizlikler ve ekonomik kararsızlıklar ülke müzakerecileri tarafından açıkça sergilenmektedir. Aslında iklim değişikliği sorununa çare oluşturmak için toplanan forum faaliyetleri bir vaziyet tespiti ve durum incelemesi yapmaktan da öteye gidememektedir. Güney Afrika'da Durban İklim Değişiklikleri Zirvesi müzakerelerinde en çok tartışılan konu küresel ölçekte başarısız kabul edilen Kyoto Protokolü üzerinde yoğunlaşmaktadır. 1997 yılında yürürlüğe giren Kyoto Protokolü hükümleri gelişmiş zengin ülkelerin sera gazı emisyonlarını makul hedefler doğrultusunda azaltmalarını şart koşturmuştur. Ancak o zamandan beri özellikle gelişmiş ülkeler emisyonlarının kısıtlanması şöyle dursun salınımlarını %25 oranında artırmışlardır. Diğer taraftan, zengin ülkeler içerisinde örneğin, Amerika Birleşik Devletleri elektrik enerjisi üretimi yaklaşık %50 düzeyinde fosil yakıtlı termik santraller kanalıyla karşılanmaktadır. Fosil kaynaklı termik santraller arasında en çok karbon salımları ve karbondioksit salınımları olan kömür yakan termik santraller kullanılmaktadır. Böylece Amerika, dünyanın en büyük sera gazı emisyonu üreticisi ülkeleri içerisinde Çin'den sonra ikinci sırada bulunmaktadır. Sözü edilen durum nedeniyle Amerika Kyoto Protokolü'nü imzalamamış ve çekince koymak zorunda kalmıştır. Öte yandan, Rusya Federasyonu, Japonya ve Kanada şu veya bu şekilde 2012 yılının sonunda nihayet bulacak Kyoto Protokolü'nün temel maddelerine uymamışlardır. Dünyanın en büyük karbondioksit emisyonu üreticisi ülkeler arasında ilk beşte yer

alan sadece Avrupa Birliği beş yıllık bağlayıcı bir program kapsamında emisyonlarını sınırlandırma eylem planı yürürlüğe koymuştur.

Diğer taraftan, geliştirmekte olan ülkeler Kyoto Protokolü sonrası antlaşma zeminini canlı tutmak ve kendi özel statülerini korumak amacıyla Avrupa Birliği'nin söz konusu çıkmaza çözüm yolu bulmasını arzu etmektedir. Avrupa Birliği ise dünya genelinde karbon salımları ve karbondioksit emisyonlarının yalnızca %14'den sorumlu konumdadır. Ayrıca da Avrupa Yasası gereği emisyonlarını azaltma yönünde daha fazla bir taahhütte bulunma olasılığı görülmemektedir. Avrupa Birliği emisyonlarını daha fazla azaltma yönünde bir kazanım sağlamadığı sürece ifade edilen taahhütlerini değiştirmesi söz konusu değildir. Avrupa Birliği küresel düzeyde salınımların azaltılması için yeni bir kısıtlama programı önermektedir. Çin, Hindistan ve diğer geliştirmekte olan ülkeler sözü edilen öneriye sıcak bakmamaktadır. Ancak, Avrupa Birliği yeni küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği politikası içeriğinde herhangi bir ödün vermemektedir. Çoğu fakir ülkeler ve geliştirmekte olan ülkeler ekonomik olarak hızlı büyümeleri nedeni ile belli bir süre karbon emisyonlarının azaltılması sorununa mali kaynak tahsis edememelerine karşılık en azından program kapsamında karbondioksit emisyon hızlarının yavaşlatılması için bazı önlemler almak zorunda kalacaklardır. Bu arada Durban İklim Değişikliği Zirvesi toplantılarına kayıtsız kalan Amerika Birleşik Devletleri'nin programa dahil edilmesi de taahhüt edilmektedir. Hiçbir kimse mevzu bahis pazarlıklar sonucu küresel iklim değişikliği sorununda olumlu bir değişim ve gelişme beklememektedir. Küresel iklim değişikliği olumsuz yönde ilerlemesini sürdürecektir ve ülkeler daha yüksek küresel sıcaklık artışları koşullarına kendilerini adapte etmek zorunda kalacaklardır. Ancak her ülkenin bu kötü gidişat için sorumluluk bilinci altında hareket etmesi ve imkanları ölçüsünde programa katkı vermesi dünyanın geleceği senaryoları açısından gerekli görülmektedir.

Kaynaklar:

-İklim Değişiklikleri, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2006

- Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2006
- Küresel İklim Değişikliklerinin Maliyeti, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2006
- Sera Gazı Emisyonları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007
- Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve İklim Değişikliği ile ilgili Olası Son Gelişmeler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008
- Çin ve Hindistan'da Ekolojik Felaketler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008
- Küresel Karbondioksit Konsantrasyonları Ölçümleri Araştırma Uydusu OCO, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2009
- İleri Nükleer Santraller, İklimsel Değişim Mekanizmaları, Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleri Bilimsel Raporları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010
- Karbon Çevrimi (Carbon Cycle) veya Küresel Karbondioksit Döngüsü Araştırmaları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010
- Küresel Karbon Döngüsü ve Yeraltı Derin Karbon Gözlemevi, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Gelişmekte olan Ülkeler Küresel İklim Değişiklikleri Finansmanları ve Faturaları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Güneş Döngüsü ve Küresel İklim Değişikliği Modelleri, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Yeni Küresel İklim Değişikliği Modeli, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Küresel Sıcaklık Artışları, Küresel Sıcaklık Ölçümleri ve Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- Kuzey Kutbu Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Nedeni ile Kuzey Buz Denizi Buzulları Erimesi Perspektifleri, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011
- The Economist Dergisi (03 Aralık – 09 Aralık 2011).

İnternet Sitesi: [www.fmo.org.tr/ yayinlar/faydali-bilgiler](http://www.fmo.org.tr/yayinlar/faydali-bilgiler)